آرمان ملی
armanmeli.ir
سال پنجم
شماره ۱۳۶۸
یکشنبه
۱۴۰۱•۰۶•۲۰
۱۴ صفر ۱۴۴۴/ ۱۱ سپتامبر ۲۰۲۲

یادداشت

اولویت‌های مبهم آمریکا

صباح زنگنه
تحلیلگر مسائل بین‌الملل

ایده‌ها و نظرات مختلفی در خصوص آینده برجام و احتمال یا عدم احتمال رسیدن به توافق وجود دارد. عده‌ای معتقدند که با توجه به تحرکات اخیر آمریکا در تشدید تحریم‌ها علیه ایران به احتمال فراوان آنها به سمت روندهای جایگزین دیگری خواهند رفت و شرایط را به گونه‌ای پیش خواهند برد که اگر هم قرار باشد توافقی حاصل شود این توافق مطلوب نظر آمریکا باشد. اما از سوی دیگر عده‌ای بر این باورند که آمریکایی‌ها درصددند تا با وارد نمودن مقداری فشار بر ایران توافق را تحت تاثیر قرار دهند و بر این اساس اهداف و خواسته‌های خود را از ایران مطالبه کنند. با این حال هر چند که طی روزهای گذشته و به خصوص پس از اعلام پاسخ ایران به غربی‌ها آنها رویکرد ایران را غیر سازنده خوانده‌اند و امیدها نیز برای رسیدن به توافق از گذشته کمتر شده است. اما به نظر نمی‌رسد که آمریکایی‌ها بتوانند از این توافق صرف نظر کنند. توافقی که می‌تواند راه حل بسیار مناسبی برای اختلافات جدی در سطح بین‌الملل تلقی شود. اما همچنان تلاش می‌کنند تا با کش دادن موضوع و ایجاد فضای رسانه‌ای و تبلیغاتی و همچنین فشارهای سیاسی مختلف سعی می‌کنند باز هم امتیازات بیشتری بگیرند یا از خواسته‌های واقعی ایران جلوگیری کنند. به نظر می‌آید که شاید شاهد فضای چندان مطلوبی نباشیم اما کلا موضوعات حاد امروز را نیز نباید از نظر دور داشت. اوضاعی که در اوکراین رخ داده، شرایطی که در اروپا به وجود آمده و رکود اقتصادی که در آمریکا و اروپا پیش آمده و در حال توسعه است مقداری اولویت‌های آمریکا را دچار تغییر و تحول کرده است. البته یکی از دلایل مهمی که آمریکایی‌ها اکنون تن به توافق نمی‌دهند یا آنطور که مطلوب ایران است مذاکرات را پیش نمی‌برند این است که بحث انتخابات پیش روی کنگره و اهمیت آن برای دموکرات‌ها و دولت مستقر آمریکا است. لذا در به‌وجود آمدن شرایط فعلی که بیش از پیش عدم توافق را نشان می‌دهد تا رسیدن به توافق؛ بحث انتخابات آمریکا، بی‌ثباتی سیاسی در رژیم صهیونیستی و وضع سیاسی در بن‌بست عراق است که مطرح است. همه اینها در تصمیم گیری نقش دارد که باید دید ماحصل این پرونده‌های گوناگون و این تغییرات شگرفی که در منطقه و سطح جهان ایجاد می‌شود در جمع بندی به کجا هدایت خواهند شد. قطعا برای دولت آمریکا اتخاذ یک تصمیم روشن شاید چندان مقدور نباشد و فعلا اولویت تولید و فروش تسلیحات و آزمایش آن تسلیحات در اوکراین و صحنه‌هایی از این قبیل است. لذا اولویت‌های آمریکا در یک مرحله‌ای از ابهام بسر می‌برد.

ویژه

محمدرضا خباز:

رأی‌دهندگان به این دولت و مجلس نیز امروز منتقد شدند

یک فعال سیاسی اصلاح‌طلب درباره احتمال تغییر ذائقه سیاسی جامعه بر اثر عملکرد دولت رئیسی و مجلس یازدهم اظهار داشت: عده‌ای برنامه‌ریزی می‌کنند تا اداره کشور یکدست شود به این معنی که مجلس، دولت و قوه قضائیه و سایر دستگاه‌ها و نهادها همه با هم هماهنگ باشند تا بتوانند مشکلات کشور را حل کنند. محمدرضا خباز با بیان اینکه هم‌اکنون نمایندگان مجلس یازدهم ۵ نفر هستند، افزود: در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۴۰۰ نیز مشاهده کردیم تمام کسانی که توان رقابت داشتند، احراز صلاحیت نشدند. انتخابات مجلس سال ۹۸ و انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۴۰۰ مورد اقبال جامعه واقع نشد. این نشان می‌دهد که مردم به عنوان صاحبان انقلاب از این رویکرد خوششان نیامد و انتخابات مجلس و ریاست‌جمهوری برگزار شد. این فعال سیاسی اصلاح‌طلب گفت: در جریان انتخابات مجلس و انتخابات ریاست‌جمهوری، نامزدهای پیروز به مردم قول دادند که وضعیت اقتصادی کشور را بهتر کنند ولی بعد از مدتی مشخص شد که مجلس یازدهم و دولت سیزدهم چندان نتوانستند امور را اصلاح کنند. این اتفاق آثار منفی بر رأی دهندگان گذاشت. وی افزود: کسانی که تصور می‌کردند این دولتمردان می‌تواند مشکل بورس را ظرف یک هفته حل کنند یا می‌توانند در یک سال یک میلیون شغل ایجاد کنند یا می‌توانند ظرف یک سال یک میلیون مسکن بسازند یا می‌توانند تورم را یک رقمی کنند، بعد از یکسال به این نتیجه رسیدند که همه آنها شعار بود. این نماینده ادوار مجلس بیان کرد: کار به جایی رسیده که آقای دکتر مومنی اقتصاددان معروف در یادداشتی نوشته بود «تورم خرداد امسال در بعد از جنگ جهانی دوم بی‌سابقه بوده است.» حتی خود شهروندان نیز آثار وضعیت شکننده اقتصادی را بر زندگی‌شان کاملا حس می‌کنند. وی عنوان کرد: در صورتی مردم پای صندوق‌های رأی می‌آیند و نسبت به گذشته اقبال بیشتری نشان می‌دهند که شرایط کشور رو بهبود باشد یا یک دورنمای مثبتی برای آینده داشته باشند. رتبه ایران در رنکینگ جهانی براساس شاخص‌های مثبت اقتصادی همچون رشد اقتصادی نزدیک به آخر جدول است و در عوض براساس شاخص‌های منفی اقتصادی همچون تورم و کاهش رشد اقتصادی در بالای جدول قرار دارد. واقعا با این وضعیت چه انتظاری داریم؟ مگر آنکه معجزه‌ای اتفاق بیفتد. عضو شورای مرکزی حزب اعتماد ملی یادآور شد: شاید برخی بگویند باید صبر کرد چون قطعا وضع اقتصادی کشور طی ۳ سال آینده بهتر می‌شود. سوال از آنها این است که با چه معیاری چنین تحلیلی دارند؟ دولتی که برنامه اقتصادی ندارد و مسئولان اقتصادی ضعیفی دارد، پس چطور امید دارند که وضع اقتصادی کشور بهتر خواهد شد؟ خباز اظهار کرد: ۱۳ ماه از آغاز کار دولت سیزدهم گذشت و فرصت برجام نیز کم کم دارد به تهدید تبدیل می‌شود.

امان ا... قرایی مقدم در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

بزهکاران هزینه کمی برای انجام بزهکاری پرداخت می‌کنند

- افزایش بزهکاری صدای مسئولان را هم درآورده است
- دوران شعبان بی‌مخ‌ها و چاله میدانی‌ها به پایان رسیده است
- دولت‌ها باید هزینه‌های بزهکاری اجتماعی را پرداخت کنند
- میزان طلاق در طبقه متوسط بیشتر شده است
- دوساختی شدن جامعه میزان طلاق‌ها را افزایش داده است

«آرمان ملی»- احسان انصاری: میزان بزهکاری خرد و کلان در سطح جامعه افزایش پیدا کرده است. با نگاهی به اخبار روزانه متوجه می‌شویم که انواع و اقسام جرائم مانند زورگیری، سرقت، کیف قاپی و... در حال افزایش است. اغلب این جرائم نیز در فضای مجازی باز تاب پیدا می‌کند و برای افکار عمومی جامعه ناامنی فکری ایجاد می‌کند. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی دلایل افزایش بزهکاری در جامعه با دکتر امان ا... قرایی مقدم جامعه‌شناس گفت‌وگو کرده است. قرایی مقدم معتقد است: «وضعیت جامعه ایران نشان می‌دهد هزینه‌ای که خلافکاران می‌پردازند بسیار کمتر از پاداشی است که دریافت می‌کنند و به همین دلیل باید مجازات‌های سنگین و زندان با اعمال شاقه محکوم گردند و سزای عمل و هزینه این قانون شکنی‌ها را بدهند تا عبرت دیگران گردند. این افراد باید بدانند که دوره شعبان بی‌مخی‌ها و چاله میدانی‌ها به پایان رسیده است. باید این واقعیت درک شود تا امنیت و احساس ایمنی را به جامعه باز گردانند و گرنه روز به روز بر میزان این خلافکاران از بزرگ و کوچک افزوده خواهد شد و کاری از دست کسی ساخته نخواهد بود.» در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

چرا میزان بزهکاری اجتماعی در سطح جامعه در حال افزایش است؟

وضعیت بزهکاری در جامعه ما به حدی رسیده و دامن بزرگ و کوچک و خرد و کلان و عارف و عامی و وکیل و وزیر و مشاور وزیرو فقیر و غنی و مرشد و راشد را گرفته و روزبه روز در حال افزایش است. وضعیت به شکلی است که فریاد دادخواهی قاضی القضات از این خلافکاران، دزدان، غارتگران، سودجویان، رشوه‌گیران و رانت گیران و اختلاس کنندگان بزرگ و کوچک و زمین خواران و غارتگران بیت المال مسلمین بلند شده است. متأسفانه هر روز شاهد هستیم که دختر و زنی را جلوی چشم مردم مورد آزار و اذیت قرار می‌دهند و او را از ماشین بیرون می‌کشند و می‌برند. از سوی دیگر اموال خانه مردم را با شمشیر و قمه و ساطور و کارد و تفنگ و شکستن درب منازل و آپارتمان و غیره به غارت می‌برند. شرایط به شکلی است که هر روزه خانواده‌ها، گرفتار این مصیبت می‌شوند. در شرایط کنونی فردی میلیاردها تومان اختلاس کرده، در دادگاه اعتراف می‌کند که اگر می‌خواستم مازندران را هم به‌نام من می‌کردند. یا اخیرا سازمان اطلاعات و امنیت که باید دست مریزاد گفت و جامعه از صمیم قلب شایستگی و لیاقت آنها را تحسین و آفرین می‌گوید، مشاور وزیر راه وشهر سازی را درحال دریافت رشوه ارز خارجی و پست و مقام فروشی دستگیر کرده و اندکی، موجب کاهش آلام درد و داد مردم شده است. در سال‌های اخیر بابک زنجانی و دختر فلان وزیر بیش از چهار صد هزار میلیارد تومان دارو وارد کرده و امثال خاوری، رئیس بانک ملی آن همه دلار و ارز از کشور خارج کرده و به دامن بیگانگان پناه برده و آب از آب تکان نمی‌خورد. این اتفاقات بر اساس نظریه علمی و قضایای ارائه شده از سوی جرج هومنز مطابقت دارد.

> در طبقات بالا اگر چه ممکن است عشق، محبت و احترام پایه و اساس و بقای زندگی خانوادگی نباشد اما چون امکانات مالی بر این گونه کمبودها سرپوش می‌گذارد کار به جدایی نمی‌کشد. از طرف دیگر در طبقات پایین نیز چون مشکلات خانوادگی جزیی از مجموعه مشکلات اقتصادی و اجتماعی فراوانی است که بر این طبقه فشار می‌آورد و همواره به آنها تحمیل می‌شود. بنابراین نیاز به یکدیگر برای مقابله با مشکلات مانع قطع پیوندها می‌شوند در نتیجه طلاق کمتر است. این در حالی است که این وضعیت در طبقه متوسط وجود ندارد

نظریه جرج هومنز روی چه مفاهیمی تأکید دارد؟

این مکتب روی برخی مفاهیم تأکید دارد. نخست اینکه موجودات در هر وضعیتی، رفتاری از خود بروز می‌دهند که بیشترین پاداش و کمترین مجازات را در برداشته باشد. دوم اینکه موجودات رفتارهایی را تکرار می‌کنند که در گذشته به پاداش انجامیده است. سوم اینکه موجودات در وضعیت‌های مختلف، رفتارهایی را تکرار می‌کنند که در شرایط مشابه، پاداشی مشابه همراه داشته‌اند. چهارم اینکه محرک کنونی که در گذشته با پاداش همراه بوده است، موجب رفتارهایی مشابه با گذشته خواهد بود. پنجم اینکه رفتارها تنها در صورتی تکرار می‌شوند که پاداشی همراه داشته باشند. ششم اینکه وقتی موجود زنده به هیجان عاطفی دچار می‌شود که رفتارش که در گذشته به پاداش منجر شده بود، این بار پاداشی به‌همراه نداشته باشد.

موجود زنده از یک رفتار خاص، هرچه پاداش بیشتری دریافت کند، پاداش دهندگی آن رفتار، برحسب وضعیت کم می‌شود. بدین ترتیب احتمال بیشتری وجود دارد که موجود زنده برای پاداش‌های دیگر، در جست‌وجوی رفتارهای دیگر باشد.

این نظریه شهرت جهانی یافته و ریشه‌های آن به درازی تاریخ و قدمت خود انسان می‌رسد. از هزینه و مجازاتی که دریافت می‌کنند به مراتب کمتر و کمتر است به همین جهت در همه ابعاد اجتماعی از بزرگ و کوچک بر میزان آن افزوده گردیده تا به‌قول شیخ اجل سعد بدین غایت رسیده (بنیاد ظلم در جهان اول اندکی بوده است / هرکس امد بر آن مزیدی کرده تا بدین غایت رسیده).

اگر شرایط بزهکاری در جامعه ایران را با نظریه هومنز در نظر بگیریم چه مسائلی در جامعه ایران وجود دارد؟

وضعیت جامعه ایران نشان می‌دهد هزینه‌ای که خلافکاران می‌پردازند بسیار کمتر از پاداشی است که دریافت می‌کنند و به همین دلیل باید مجازات‌های سنگین و زندان با اعمال شاقه محکوم گردند و سزای عمل و هزینه این قانون شکنی‌ها را بدهند تا عبرت دیگران گردند. این افراد باید بدانند که دوره شعبان بی‌مخی‌ها و چاله میدانی ها به پایان رسیده است. باید این واقعیت درک شود تا امنیت و احساس ایمنی را به جامعه بازگردانند وگرنه روز به روز بر میزان این خلاف کاران از بزرگ و کوچک افزوده خواهد گردید و حکومت با مشکلات بسیاری مواجه خواهد شد و کاری از دست کسی ساخته نخواهد بود. البته خود دولت‌ها هم در این باره مسئولیت دارند و باید هزینه بدهند. به همین جهت ریاست قوه قضائیه به درستی بر این مهم تاکید می‌ورزند و از مسئولان می‌خواهند که خلافکاران، اختلاس کنندگان، رشوه گیران، دزدان و غیره از بزرگ و کوچک را به اشد مجازات محکوم و داد مظلومان را بگیرند. عده‌ای از خلافکاران بزرگ و الیگارشی‌های گذشته و حال که سودشان در خطر است، فریاد برآورده‌اند که مسلمانی نیست. (ببرند مال مسلمان وچو مالش ببرند / داد و فریاد برآرند که مسلمانی نیست) در حالی که وظیفه همه: دلسوزان به جامعه و نظام آن است که به‌شدت به ویژه قوه محترم قوه قضائیه از این فرمان قاضی القضات، حمایت و پیروی کنند و گرنه به‌قول ابن خلدون در هفتصد سال قبل در مورد فروریزی حکومت‌ها در ایران مرحله پنجم پیش بینی کرده و به عمل درآمده است. از این رو از لحاظ جامعه شناسی بسیار مهم است که با این خلافکاران در هر حد و اندازه‌ای که هستند مبارزه کنند و به سزای اعمال ننگین خود برسانند وگرنه راهی که درپیش گرفته شده به ناکجا آباد است.

خانواده‌ها به چه میزان در معرض آسیب‌های اجتماعی قرار دارند؟ چرا میزان طلاق و طلاق‌های عاطفی در خانواده‌های ایرانی در حال افزایش است؟

یکی از عوامل مهمی که در جامعه ما موجب افزایش شدید میزان طلاق گردیده دو ساختی شدن جامعه است. که نخستین بار توسط دورکیم و رابرت مرتن تحت عنوان بی‌سازمانی اجتماعی با بی‌قاعده شدن اجتماعی ابداع و مطرح گردید. دنیایی که در آن قرار داریم دنیایی صنعتی و جهانی است که یکسره در حال تغییر و تحول اجتماعی است به همین جهت بسیاری از انسان‌ها دچار نوعی سردرگمی و فروریختگی فرهنگی یا آنومی اجتماعی هستند. بسیاری از قواعد، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و سنتی کم ارزش به نظر می‌رسند و کم رنگ شده‌اند و در عوض ارزش‌های جدید تمدن غربی به‌وسیله رسانه‌های بیگانه و خودی در جامعه حاکم گردیده و مردم جهان سوم از جمله کشور ما دریک حالت برزخ قرار گرفته‌اند که نه راه پس و نه راه پیش دارند. در چنین دنیایی چون جامعه ما درحال گذر از جامعه سنتی و کاریزمایی به جامعه صنعتی و تا حدی عقلانی (به قول ماکس وبر) با ویژگی‌های آن است، دو ساخت: کهن و جدید، درمقابل یکدیگر قرار گرفته‌اند در نتیجه برخی افراد از ساخت نوین و برخی دیگر از ساخت کهن تبعیت می‌کنند. مردان بیشتر از ساخت کهن و زنان از ساخت نوین. عده کثیری نیز در بین این دو ساخت اجتماعی سرگردانند (برزخ). کسانی که در وضعیت برزخی قرار دارند میان ساخت کهن یعنی جامعه سنتی و دنیای جدید در نوسان هستند. این افراد بر اساس ساخت کهن می‌اندیشد لیکن به مقتضیات و برحسب ساخت جدید عمل می‌کند. به عنوان مثال: مردم ما به هنگام ازدواج و گزینش همسر، آداب و رسوم قدیم و سنتی را مورد استفاده قرار می‌دهند. یعنی ازدواج فرمایشی می‌شود و همسر را والدین برای جوانان انتخاب می‌کند. مرد خود را برتر از زن می‌داند و تبعیت او را طلب می‌کند و آن را حق خود می‌داند. زیرا نه تنها سنت‌ها برای زن حق و حقوقی نمی‌شناسد و نمی‌پذیرد، بلکه در قوانین حقوقی که سرچشمه آن ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی است قائل شدن حقوقی برای زن مورد قبول عامه مردم نیست، و همواره برتری مرد بر زن در تمام جوانب امری طبیعی و ذاتی شمرده می‌شود.

> بسیاری از قواعد، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و سنتی کم ارزش به نظر می‌رسند و کم رنگ شده‌اند و در عوض ارزش‌های جدید تمدن غربی به‌وسیله رسانه‌های بیگانه و خودی در جامعه حاکم گردیده و مردم جهان سوم از جمله کشور ما دریک حالت برزخ قرار گرفته‌اند که نه راه پس و نه راه پیش دارند

خانواده‌های ایرانی به چه میزان تحت تأثیر دنیای جدید قرار گرفته‌اند و به چه میزان از حقوق شهروندی دیگر کشورهای جهان تأثیر پذیرفته‌اند؟

در ساختار نوین به دلیل اینکه بیش از ۹۰ درصد خانواده‌ها به صورت هسته‌ای هستند نقش والدین و بستگان نزدیک در زندگی زوج‌های جوان کاهش یافته است. همان‌طور که تالکوت پارسونز استاد جامعه شناسی هاروارد و و ویلیام گود و دیگران معتقدند که بر اثر تقلیل خانواده گسترده و صنعتی شدن و گسترده شدن خانواده هسته‌ای و سست شدن سنت‌های قدیمی، طلاق افزایش پیدا می‌کند. به نظر این متفکران هرچه از نظام زمین داری به جامعه صنعتی و سرمایه‌داری نزدیک می‌شویم امکان و فراوانی طلاق افزایش می‌یابد به خصوص در طبقه متوسط که بیشتر از طبقات بالا و پایین جامعه است. در طبقات بالا اگرچه ممکن است عشق، محبت و احترام پایه و اساس و بقای زندگی خانوادگی نباشد اما چون امکانات مالی بر این گونه کمبودها سرپوش می‌گذارد و کار به جدایی نمی‌کشد. از طرف دیگر درطبقات پایین نیز چون مشکلات خانوادگی جزیی از مجموعه مشکلات اقتصادی و اجتماعی فراوانی است که بر این طبقه فشارمی آورد و همواره به آنها تحمیل می‌شود. بنابراین نیاز به یکدیگر برای مقابله با مشکلات مانع قطع پیوندها می‌شوند در نتیجه طلاق کمتر است. این در حالی است که این وضعیت در طبقه متوسط وجود ندارد. همچنین علاوه بر مشکلات اقتصادی عوامل دیگری همچون ازدواج‌های اجباری و نامناسب، عدم شناخت لازم و کافی قبل از ازدواج، عدم توازن و همپایگی زن وشوهر، تفاخر هریک از طرفین نسبت به یکدیگر به واسطه ثروت، اصل و نسب و مقام و موقعیت‌های اجتماعی نامناسب بوده، تحصیلات زن و شوهر، تفاوت سنی زوجین، مدت ازدواج و دوران نامزدی، عدم شناخت حقوق همسر، اشتغال زن در خارج از خانه، دخالت منفی بستگان و نزدیکان در زندگی زناشویی، وجود طلاق درمیان بستگان و عادی شمردن آن پایین بودن میزان آگاهی از مشکلات پس از طلاق و تفاوت فرهنگی و قومی میان خانواده زوجین احساس متضرر شدن هریک از طرفین، برآورده نشدن انتظارات از نقش همسر، نظر مثبت خانواده هریک از زوجین نسبت به طلاق، پیرو مذاهب مختلف بودن، اعتیاد به مواد مخدر، شهرگرایی و شهرنشینی، کم سن و سال بودن دختر و پسر درهنگام ازدواج در افزایش میزان طلاق در جامعه تأثیرگذار بوده است.

> در ساختار نوین به دلیل اینکه بیش از ۹۰ درصد خانواده‌ها به صورت هسته‌ای هستند نقش والدین و بستگان نزدیک در زندگی زوج‌های جوان کاهش یافته است

در شرایطی که زندگی مردم با چالش مواجه است چه تحلیلی از وضعیت سرمایه اجتماعی و اعتماد بین مردم و حاکمیت دارید؟

احقاق حقوق عامه باید به عمل درآید و مردم ببینند تا اعتماد عمومی مردم به دولت، مسئولان و سرمایه اجتماعی که از دیدگاه جامعه شناسانی چون: «هنی فن»، «جاکوب»، «فویره»، پوتنام، جیمز کلمن و فرانسیس فوکویاما از مهم‌ترین سرمایه‌هاست، افزایش پیدا کنند. تاکیدات اخیر مقام عالی قضائی در مورد عدم تعادل میان مجازات واعمالی که خلافکاران در گوشه و کنار کشور انجام می‌دهند و بر اساس نظریه «مبادله‌ای» علمی «هزینه و فایده» (بده بستان) که «جرج هومنز» جامعه‌شناس آمریکایی که در واقع آمیخته‌ای از «اقتصاد سودگرایی» است و ابتدا «الفرد مارشال» اقتصاددان مطرح کرده و رسمیت بخشید و بعدا «سر جیمز فریزر» انسان‌شناس در سال ۱۹۱۹ به صورت مشخصی به تحلیل سازمان‌های اجتماعی از دیدگاه مبادله پرداخت و بعد برانیسلاو مالینوفسکی مردم‌شناس اطریشی الاصل، انگلیسی در کتاب «ارگونات‌های غرب اقیانوس آرام»(نوعی صدف دریایی است) و «مارسل موس» جامعه‌شناس فرانسوی و «کلود لوی اشتراوس» در نظریه ساخت‌گرایی مطرح کرد و سرانجام جرج هومنز جامعه‌شناس آمریکایی، مکتب نظریه علمی مبادله‌ای را مطرح کرد.

فرارو

روایت «آرمان ملی» از پسوند دانش‌بنیان

از حرف تا عمل!

آرمان ملی: حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای سال ۱۴۰۱ را به‌عنوان سال «تولید؛ دانش‌بنیان، اشتغال‌آفرین» نام‌گذاری کردند. رهبر انقلاب در سخنرانی نوروزی، با تعریف معنای اقتصاد دانش‌بنیان تأکید کردند: «اقتصاد دانش‌بنیان موجب کاهش هزینه‌های تولید می‌شود؛ بهره‌وری را افزایش می‌دهد که امروز یکی از مشکلات ما کاهش بهره‌وری است؛ کیفیّت محصول را افزایش می‌دهد، بهبود می‌بخشد و محصولات را رقابت‌پذیر می‌کند؛ یعنی در بازارهای جهانی، ما می‌توانیم از این محصولات به عنوان محصولات رقابت‌پذیر استفاده کنیم.» پس از آن بود که واژه دانش بنیان بیش از گذشته در ادبیات مسئولان کشور مطرح شد و برخی اقدامات دارای پسوند دانش بنیان شد و به‌راستی مسیری برای پیشرفت کشور است. در گذشته هم عبارت «دانش بنیان» شنیده می‌شد و متأسفانه سوءاستفاده‌هایی شده بود چنانکه تابناک در سال ۹۷ نوشت: «کی از شرکت‌های فعال در عرصه پرداخت‌های USSD ـ که از قضا این شرکت نیز «دانش بنیان» لقب دارد ـ توانسته کسب و کاری بسیار متفاوت و البته پرسود برای خود دست و پا کند که نه ارتباطی با دانش دارد و نه به حوزه فعالیت‌های پرداخت و بانکی مرتبط است. درباره شرکتی سخن می‌گوییم که به مدد تبلیغات فراوان تلویزیونی و محیطی، بسیار نام آشناست، اما کمتر کسی می‌داند که پیمانکار پارکینگ فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) نیز هستند و علاوه بر آن، در برخی عرصه‌های دیگر اقتصادی نیز فعالیت دارند؛ فعالیتی که در مورد پارکینگ یاد شده، تنها در بخش هزینه اجاره، ده میلیارد تومان در سال را شامل می‌شود. هزینه‌ای که البته در مقابل درآمد پارکینگ چیز خاصی نیست؛ مجموعه پارکینگ‌هایی با ظرفیت توقف ۱۳ هزار خودرو که کمترین هزینه توقف روزانه در آنها (بر اساس نرخ نامه سال ۹۶) ۱۳ هزار تومان است و در حالت بیشینه به ۲۴ هزار تومان می‌رسد؛ یعنی اشغال تنها بخشی از پارکینگ‌ها در سال کافی است تا مبلغ اجاره و سود هنگفتی به اجاره کننده برسد. سود هنگفتی که روانه جیب شرکتی می‌شود که خود را دانش بنیان معرفی می‌کند، اما به جای حوزه دانش، ترجیح داده پارکینگ اجاره کند و با سود آن احتمالا به کسب و کارهای جانبی دیگرش برسد. انگار نه انگار که ساز و کار دولتی اعطای لقب دانش بنیان به منظور دیگری طراحی شده نه حمایت از شرکتی که تنها ارتباطش با دانش، پسوند «دانش بنیان» است که در بروشورهایش از آن استفاده کرده و چه بسا رانتی که به این واسطه بهره‌مند شده است!» ایسنا هم در آن سال نوشت: «بررسی‌ها نشان می‌دهد عمده کسب و کارهای دانش بنیان، غنی از دانش فنی و فقیر از مهارت‌های مدیریت کسب و کار هستند که این موضوع در بلندمدت تیم‌های فناور را با شکست‌ها و زیان‌های زیادی مواجه کرده است.»

نسخه مدیر شرکت دانش بنیان

روز گذشته مدیرعامل یک شرکت دانش بنیان دارویی به پایگاه خبری الف گفت: مدیران دستگاه‌ها باید بدون هرگونه تعصب نسبت به فرایندها از نوآوران حمایت کنند. هاله حامدی‌فر گفت: با نظام اداری کند و ناکارآمد نمی‌توان اهداف بلندی همچون ایجاد اشتغال یا توسعه اقتصاد دانش بنیان را محقق کرد. وی درباره ضرورت پارک‌های علم و فناوری و فعالیت آنها گفت: در برخی استان‌ها چندین پارک علم و فناوری وجود دارد که باید مرکزی در این زمینه وجود داشته باشد تا با ایجاد سازوکاری در نوع مدیریت، توانایی جذب امکانات و توزیع عادلانه آن را داشته باشد. وی افزود : همچنین ضروری است که صندوق نوآوری از شرکت‌های دانش بنیان حمایت کند. مدیرعامل این شرکت دانش بنیان دارویی در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه تسهیل در صدور مجوزها و تخصیص فضای مناسب به شرکت‌های دانش بنیان به چه طریقی امکان پذیر خواهد بود گفت: اقتضای عدالت، تقسیم بودجه و امکانات به شکل عادلانه است و بر این اساس، آمایش سرزمینی باید محور عمل قرار گیرد. حامدی ادامه داد: مبنا برای توزیع امکانات و ظرفیت‌ها و تخصیص بودجه عادلانه، سند آمایش سرزمینی است و اگر هم سند آمایش سرزمینی نقص دارد، ضروری است که این نقص برطرف شود. وی افزود: از سوی دیگر عدم وجود اختیارات و انگیزه لازم در بین مدیران برای کمک به شرکت‌ها موضوع بسیار مهمی است که باید رفع شود. حامدی فر تصریح کرد: عدم تامین منابع مالی و صدور مجوزها و نداشتن مکان مناسب، عدم بهره گیری از محصولات تولیدی شرکت‌های دانش بنیان و امکان صادرات محصولات از اهم این مشکلات است. وی تاکید کرد: شرکت‌های دانش بنیان به علت چابک بودن و تحلیل درستی که از بازار دارند بسیار کارآمد می‌باشند. مدیرعامل این شرکت دانش بنیان دارویی، خودکفایی ناشی از تلاش شرکت‌های دانش بنیان را یک مبارزه واقعی با تحریم دانست و افزود: هر چند که در حوزه فناوری مرزها معنا ندارند و کمتر پیش می‌آید که یک فرد و یا یک کشور فناوری را به‌طور کامل در اختیار داشته باشد.